

# Vehhabilik nedir? Kimler Vehhabidir?

**Vehbi Bey: “Vehhabilik nedir? Kimler Vehhabidir?”**

## **VEHHABİLİK ARABİSTAN’DA KURULDU**

Vehhabilik, 1703’te Uyeyne’de doğup, 1787’de Riyad’da ölen ve Hanbelî Mezhebini İbn-i Teymiye ve İbn-i Kayyim el-Cevziyye’nin yaklaşımlarıyla ifrat ölçüsünde yorumlayan Muhammed İbn-i Abdulvehhab’ın fikirleri etrafında oluşan inanç ve siyaset hareketidir. Necd’de doğmuş, Arabistan’da etkili olmuştur.

Muhammed İbn-i Abdülvehhab, düşüncelerini Emir Muhammed’in gücü ile yaydı, Emir Muhammed de bu düşüncelerle Arabistan’a hâkim olma imkânını buldu. İbn-i Abdülvehhab’ın ölümünden sonra hareketin siyasî niteliği daha da ağırlık kazandı. Muhammed bin Suud döneminde başlayan toprak genişletme faaliyetleri, ölümünden sonra oğlu Abdülaziz zamanında da devam etti. 1811 yılında Vehhabilik adına hareket eden Suud Emirliği Halep’ten Hind Okyanusuna, Basra Körfezi ve Irak sınırından Kızıl Deniz’e kadar yayılmış bulunuyordu.

Osmanlılar Vehhabilik hareketi ile mücadele ettiler. Mekke, Medine ve Taif’i, Vehhabilerin elinden kurtardılar. Fakat 1901 yılında Osmanlılardaki karışıklıkları fırsat bilen Abdülaziz bin Suud, Vehhabi devletini yeniden kurdu. Hindistan İngiliz yönetiminin de desteğini sağlayan Abdülaziz bin Suud, 1916 yılında İngilizlerce Arabistan’da bazı bölgelerin hükümdarı olarak tanındı. Osmanlıların yenik düşmesiyle sonuçlanan 1. Dünya Savaşı’nın arkasından 1921 ve 1926 yıllarında Vehhabiler Hail, Taif, Mekke, Medine ve Cidde’yi de ele geçirdiler. 1926’da Abdülaziz bin Suud, Necd ve Hicaz Kralı olarak kabul edildi. 20 Mayıs 1927 tarihinde İngiltere ile yapılan Cidde anlaşmasının arkasından da tam bağımsızlığını ilân etti. Bu devlet, Suudi Arabistan Krallığı olarak bugün varlığını sürdürmektedir.

## **MU’TEZİLE İFRATTA, VEHHABİLİK TEFRİTTEDİR**

Vehhabilik itikadi konularda akli değil nakli esas alır. Bu yönüyle Mu’tezile’nin tam tersidir. Mu’tezile ifratta, Vehhabilik tefritte; Ehl-i Sünnet ise istikamettedir. Şöyle ki:

Mu’tezile mezhebi akıl ile nakil çeliştiğinde akli esas alır ve nakli yorumlar. İtikatta felsefeci bir tutum izler.

Vehhabilik ve onun sun'î görüntüsü olan Selefiye ise akla itibar etmez. Naklin zahirini yorumlamaksızın alır. Müteşabih âyet ve hadisleri olduğu gibi ve neredeyse şirke yaklaşacak ölçüde zahiri manada alır.

Meselâ Kur'ân'da geçen "Allah'ın eli"1 sıfatını ehl-i sünnet âlimleri "Allah'ın kudreti" olarak yorumlarken, selefiye hiç yorum yapmadan şöyle der: "Allah'ın bir eli olduğu âyette belirtilmiştir. Buna göre Allah'ın bir eli vardır; fakat bu elin nasıl olduğunu biz bilemeyiz, bunu Allah'a havale ederiz."

Vehhabilere göre imanda 3 önemli unsur vardır:

- 1- Kalp ile tasdik,
- 2- Dil ile ikrar ve
- 3- Azalarla amel etmek.

Amel imanın bir cüz'üdür. Eğer salih amele gereken değer verilmezse iman azalır. Salih amel arttıkça iman artar.

## **BEDİÜZZAMAN'IN UYARILARI**

Bediüzzaman, Vehhabilerin İslâm âlemini İngiliz siyasetine dayanarak aldattıkları için bid'at ehlinden olduğunu zikreder.

Bediüzzaman'a göre kaderin Vehhabilere meydan vermesinin bazı sebepleri vardır:

1- Kabir ziyaretleri ve evliyâ türbeleri sû-i istimal ediliyordu. Öyle ki, namaz kılmayanlar türbelere gidip kurban kesmekle kurtulduklarını sanıyorlardı. Ehl-i Sünnetteki bu müfrit hâl, o savaşçıların kendilerine musallat edilmesine yol açtı.

2- Evliya hürmetinin fazla olması şeriatın hikmetine uygun değildir. Çünkü şu gafil asırda esbâb-ı zahiriye fazla hükmettiğinden tevhidin safiyeti korunamadı. Evliya türbelerine birer mukaddes ziyaretgâh nazarıyla bakıldı. (Bediüzzaman'ın kendi kabrinin gizli kalmasını istemesinin hikmetini burada düşünelim.) Kader bu anlayışın yaşamasını istemedi.

3- Bu asırda enaniyet kalınlaşmıştır. Sanemperestlik ve heykelperestlik müthiş bir riyakârlıkla kol geziyor. İslâm büyüklerine mânâ-yı ismî ile bakmayı Şeriat istemiyor. Kader, bu yanlış anlayışı Vehhabilerle tadil etti.

Bediüzzaman'a göre Vehhabilerin seyyiâtı ile beraber iyi olarak zikredilecek yanları; namaza çok dikkat etmeleri ve şeriat hükümlerine uygun davranmaya çalışmalarıdır. Kaynağı dâhilde olduğu için bu hareketin yanlış fetvâları zamanla

İslâm âleminin geniş havuzunda erimeye mahkûmdur.2

**Dipnotlar:**

1- Fetih Sûresi: 10.

2- Mektûbât, s. 615-623.